ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה כז.

מסורת הש"ס

ופיו מצופה זהב: והתניא [א]ציפהו זהב במקום הנחת פיו פסול שלא במקום הנחת פיו כשר אמר אביי כי תנן נמי מתניתין שלא במקום הנחת פה תנן: ושתי חצוצרות מן הצדדים: ותרי קלי מי משתמעי והתניא [ב]זכור [ג]ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכולה לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע לכך מאריך בשופר למימרא דכי שמע [ג]סוף תקיעה בלא תחילת תקיעה יצא וממילא תחילת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא ת"ש תקע [ד]בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת אמאי תיסלק ליה בתרתי פסוקי תקיעתא מהדדי לא פסקינן ת"ש [ה]התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטם אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא אמאי ליפוק בתחילת תקיעה מקמי דליערבב קלא [ו]אלא תרתי קלי מחד גברא לא משתמעי מתרי גברי משתמעי ומתרי גברי מי משתמעי והא תניא [ז]בתורה אחד קורא ואחד מתרגם [ח]ובלבד שלא [ט](יהו שנים קורין) ושנים מתרגמין הא לא דמיא אלא לסיפא [י]בהלל [יא]ובמגילה אפילו עשרה קורין אלמא כיון דחביב יהיב דעתיה הכא נמי כיון דחביב יהיב דעתיה ושמע אלא למה מאריך בשופר לידע שמצות היום בשופר: ובתעניות בשל זכרים כפופין ופיו מצופה כסף: מאי שנא התם דזהב ומ"ש הכא דכסף איבעית אימא כל בינופיא דכסף הוא דכתיב [יב]עשה לך שתי חצוצרות כסף ואיבעית אימא [יג]התורה חסה על ממונן של ישראל התם נמי נעביד דכסף אפילו הכי כבוד יו"ט עדיף רב פפא בר שמואל סבר למיעבד עובדא כמתניתין אמר ליה רבא [יא]לא אמרו אלא במקדש תניא נמי הכי במה דברים אמורים במקדש אבל בגבולין מקום שיש חצוצרות אין שופר מקום שיש שופר אין חצוצרות וכן הנהיג רבי חלפתא בציפורי ורבי חנניא בן תרדיון בסיכני וכשבא [יד] דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית בלבד אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי מאי קראה דכתיב [טו]בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' לפני המלך ה' הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר אבל בעלמא לא: שוה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות כו': א"ר שמואל בר יצחק כמאן מצלינן האידנא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון כמאן כרבי אליעזר דאמר [טז]בתשרי נברא העולם מתיב רב עינא שוה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות והא איכא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון דבר"ה איתא וביובל ליתא כי קתני אשארא רב שישא בריה דרב אידי מתני הכי א"ר שמואל בר יצחק הא דתנן שוה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות כמאן דלא כרבי אליעזר דאי רבי אליעזר כיון דאמר בתשרי נברא העולם הא איכא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון דבר"ה איתא וביובל ליתא כי קתני אשארא: **מתני'** [יז]שופר שנסדק ודבקו פסול [יח]דיבק שברי שופרות פסול ניקב אם שופר עליו וכ"ש דבק שברי שופרות אלא זו ואין צריך לומר זו קתני מ"ג יותר סופו להפרד כשנסדק מצד אחד ודבקו משאם עשה שופר אחד של חתיכות והרי אם שופר עליו טפי קא משמע לן ודבק שברי שופרות נמי לא מיפסיל מטעם שנים ושלשה שופרות אלא דאין זה קרוי שופר אי נמי משום דכתיב (ויקרא כה) והעברת דרך העברתו כי היכי דפסלינן הפכו ותקע בו משום דבעינן דרך העברתו ואפילו נפסל מטעם משום שנים ושלשה שופרות אין קשיא כלום:

ניקב

בתורה אחד קורא. פירוש לבדו ואחרי כן המתרגם מתרגם לבדו ולא שנים קורין יחד ומתרגמין יחד:

אבל שנים לא. והא דאמרינן בפ"ק דב"ב (דף טו. וסס) שמועה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותם לא שלא יקרא אחר עמו דא"כ כל התורה נמי אלא שלא יחלקום לשנים זה מרבעה וזה מרבעה ומה שנוהגין לקרות שנים בתורה שמנו אמתני' דפרק בתרא דבכורים [ט] (משנה ז) דתנן בראשונה כל מי שיודע לקרות קורא וכל מי שאינו יודע לקרות מקרין אותו נמנעו מלהביא בכורים התקינו שיהיו מקרין את מי שהוא יודע ואת מי שאינו יודע: **במאן** מצלינן זה היום תחלת מעשיך. תימה הא קי"ל כרבי יהושע דאמרינן בפ"ק (דף יב.) המקופה כר' יהושע ואומר ר"ת דקי"ל כרב עינא דפריך משוה יוכל ורב עינא ה"ק והא איכא זה היום תחלת מעשיך דאיתיה בראש השנה ואיתיה ביובל אלא ודאי הא דאמרינן ליה לאו משום תחלת מעשיך דין שהעולם נדון בו להתקיים או לאו וזה שייך נמי ביום"כ דיובל דהוקש לר"ה כדלקמן בפרק בתרא (דף לד.) [כ](אבל בשאר יומי לא) ואע"ג דמשני ליה שפיר רב עינא לא הדר ביה ומיהו לאידך ליסנא קשיא דקאמר מתני' דלא כר"מ הוה ליה לשנויי דזה היום תחלת מעשיך לאו אבראיתא עולם קאי ומה שיסד ר"מ הקליר בנסס דשמיני עצרת כר"מ דאמר בתשרי נברא העולם ובשל פסח יסד כר' יהושע אומר ר"ת דאלו ואלו דברי אלהים חיים ואיכא למימר דבתשרי עלה במחשבה לברואת ולא נברא עד ניסן ולכוותה אשכחן בפרק עושין פסין (עירובין דף יח. וסס) גבי אדם שעלה במחשבה לברואת שנים ולבסוף לא נברא אלא אחד:

במאן דלא כר' אליעזר. תימה הא ע"כ לא שוו לכל מילי דהתניא לקמן בפרק בתרא (דף ג.) שוה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות אלא שביובל מוקעין בין בכ"ד שקדשו את החדש בין בכ"ד שלא קדשו את החדש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע: **שופר** שנסדק ודבקו פסול. פי' בקונטרס דהוה ליה כשני שופרות משמע שר"ל שנסדק לגמרי שנחלק לב' חתיכות שאם היה מחובר מצד אחד אין זה שני שופרות ותימה דאם נחלק לגמרי היינו דבק שברי שופרות ולכך נראה דנסדק מצד אחד לאורכו על פני כולו ולפי שאין לתוך הבור או לתוך הדות: ובתעניות בשל זכרים כפופין ופיו מצופה כסף: מאי שנא התם דזהב ומ"ש הכא דכסף איבעית אימא כל בינופיא דכסף הוא דכתיב [יב]עשה לך שתי חצוצרות כסף ואיבעית אימא [יג]התורה חסה על ממונן של ישראל התם נמי נעביד דכסף אפילו הכי כבוד יו"ט עדיף רב פפא בר שמואל סבר למיעבד עובדא כמתניתין אמר ליה רבא [יא]לא אמרו אלא במקדש תניא נמי הכי במה דברים אמורים במקדש אבל בגבולין מקום שיש חצוצרות אין שופר מקום שיש שופר אין חצוצרות וכן הנהיג רבי חלפתא בציפורי ורבי חנניא בן תרדיון בסיכני וכשבא [יד] דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית בלבד אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי מאי קראה דכתיב [טו]בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' לפני המלך ה' הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר אבל בעלמא לא: שוה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות כו': א"ר שמואל בר יצחק כמאן מצלינן האידנא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון כמאן כרבי אליעזר דאמר [טז]בתשרי נברא העולם מתיב רב עינא שוה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות והא איכא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון דבר"ה איתא וביובל ליתא כי קתני אשארא רב שישא בריה דרב אידי מתני הכי א"ר שמואל בר יצחק הא דתנן שוה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות כמאן דלא כרבי אליעזר דאי רבי אליעזר כיון דאמר בתשרי נברא העולם הא איכא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון דבר"ה איתא וביובל ליתא כי קתני אשארא: **מתני'** [יז]שופר שנסדק ודבקו פסול [יח]דיבק שברי שופרות פסול ניקב אם שופר עליו וכ"ש דבק שברי שופרות אלא זו ואין צריך לומר זו קתני מ"ג יותר סופו להפרד כשנסדק מצד אחד ודבקו משאם עשה שופר אחד של חתיכות והרי אם שופר עליו טפי קא משמע לן ודבק שברי שופרות נמי לא מיפסיל מטעם שנים ושלשה שופרות אלא דאין זה קרוי שופר אי נמי משום דכתיב (ויקרא כה) והעברת דרך העברתו כי היכי דפסלינן הפכו ותקע בו משום דבעינן דרך העברתו ואפילו נפסל מטעם משום שנים ושלשה שופרות אין קשיא כלום:

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"א מהלכות שופר הלכה ו טוש"ע ת"ת סי' תקפו סעיף טז:
יד ב ג מיי' פ"ב מהל' תפלה הלכה יא טור ש"ע א"ח סי' קמ"ח סעיף כ:
טו ד טוש"ע א"ח סי' תפח סעיף כ ופר' תרמד סעיף כ:
טז ה מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה ז טור ש"ע א"ח סי' תכ"ו ס"ב:
יז ו מיי' פ"א מהלכות תענית הלכה ד:
יח ז מיי' פ"א מהלכות שופר הלכה ה סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תקפו סעיף ח:
יט ח מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף י:

לעזי רש"י

צישטרנ"א
[אישקריינ"א]. מרחף.
פונגור"ן. חבית גדולה.
גלו"ד. דבק חזק.

רבינו חננאל

ופיו של שופר מצופה זהב. וצוקימנא שלא במקום הנחת פה, אבל במקום הנחת פה פסול הוא אותו השופר. ושתי חצוצרות מן הצדדין כו'. ואקשינן ותרי קלי מי משתמעי. כלומר איפשר לאדם לשמוע שני קולות בבת אחת, והתניא שמור וזכור בדבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ולא אזן יכול לשמוע. ופרקינן לכך מאריך בשופר כדי לצאת התובה בקול השופר. ואקשינן הנה [ט] כיון שהאריך בשופר סוף תקיעה יצא בלא תחלת תקיעה, למימרא דשמע סוף תקיעה בלא תחלת תקיעה יצא, והתנן תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת. פירוש, תקע תר"ת תקיעה תרועה תקיעה ועוד רוצה להתחיל תר"ת אחר, נמצא תקיעה של סוף תר"ת הראשון ותקיעה שהיא התחלת תר"ת השני סמוכות להדדי. עכשיו אם משך בסוף התקיעה האחרונה שבתר"ת הראשון כשיעור ב' תקיעות אין בידו אלא אחת, כי אין מפסיקין הסוף מן ה[ה]התחלה ולא עלה בידו אלא תר"ת אחת. ופריקינן פסוקי תקיעתא חדא לתרתי לא פסקי. ולעולם שמע תחלת תקיעה בלא סוף תקיעה, או סוף תקיעה בלא תחלת תקיעה יצא. ויש אומרים היה צריך תר"ת ותקע תקיעה ומשך בתרועה כדי תרועה ותקיעה, אין בידו אלא תקיעה אחת. ותלמוד ארץ ישראל מסייע לזה הפירוש. ת"ש התוקע לתוך הבור או לתוך הדות כו'. ושנינן תרי קלי מחד, כגון שמור וזכור שנאמרו מפי הגבורה תרי כחדא לא משתמעי אלא הני כאות ומופת, אבל תרי קלי מתרי משתמעי, כדתניא בהלל ובמגילה אפי' ר' קדרין ר' מתרגמין, אלמא כיון דחביב עליה יהיב דעתיה ושמע. הכא נמי נבי שופר וחצוצרות יהיב דעתיה ושמע. וא"כ למה מאריך בשופר להודיע שמצות היום בשופר. ש"מ דשופר ביד אחד וחצוצרות ביד אחרים ותוקעין בהן. והני מילי במקדש, כדתניא בר"א במקדש אבל בגבולין מקום שיש שופר אין בו חצוצרות ומקום שיש חצוצרות אין שופר כו', מהאי קרא בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'. [לפני המלך ה'] כעינן בחצוצרות וקול שופר אבל בגבולין לא. שוה יובל לר"ה לתקיעה ולברכות. פי', בעינן ט' תקיעות וברכות מלכיות וזכרונות ושופרות[ז], כך מתפללין ביובל ביום"כ. כמאן מצלינן בר"ה זה היום תחלת מעשיך, כר' אליעזר דאמר בתשרי נברא העולם. ומותבינן והא תנן שוה יובל לר"ה לתקיעות ולברכות, והאיכא זה היום תחלת מעשיך. ר' יהודה אומר בראש השנה הוקעין בשל זכרים וקי"ל כוותיה. [**מתני'**] שופר שנסדק ודבקו פסול כו'.

תורה אור השלם

1. זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שמות כ ז
2. שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים ה יא
3. עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת:
במדבר י ב
4. בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ: תהלים צח ו

הגהות הב"ח

(ט) גמ' ור"מ כן מרדכין נפיכני וכשבא הדבר אצל חכמים:

גליון הש"ם

גמ' אלא תרתי קלי כו' מתרי נבר. עי' סוטה דף לט ע"ב תד"ה עד שילנה:

מוסף רש"י

תקע בראשונה. פסוטה שלפני התרועה תקע כדרכה (לקמן לג:) פסוטה שלפני תרועת המלכיות (לקמן כח.) ומשך בשניה. תקיעה של אחר התרועה משך כשתים לצאת בה ידי שתים, שהיה צריך לעשות זו אחר זו, פסוטה שלאחריה דמלכיות (לקמן לג:) ומתכוין לצאת בה אף ידי פסוטה שלפני תרועת הזכרונות שנתיר עליו לתקוע תיקף לו (לקמן כח.) אין בידו אלא אחת. דפסוקי תקיעה אחת נשתים לא מפסקינן (לקמן לג.). אם קול שופר שמע. בלא קול הברה (לקמן כח.). ואם קול הברה שמע. עם קול השופר (שם). ובלבד יבו' ושנים מתרגמין. וכל שכן שאין שנים קורין וטעמא משום דתרי קלי לא משתמעי (מגילה כא.). התורה חסה על ממונן של ישראל. כתורת כהנים נפקא לן מוהיה הכהן ופנו את הבית בנרם יכל הכהן לראות את הנגע ולא טמא וגו' (ויקרא יד) אמר ר' מאיר וכי מה מטמא לן שאתרים תורה להמתין שלא יראה הכהן את הנגע ולא יאמר טמא עד שיהא הבגדים נפנין, ואי"ת כלי עליו בגדיו ומתכת, מטעינן והם טהורים, ועל מה חסה תורה על כלי חרס ופנו, שאין להן טהרה אלא שריה, וכל כך חסה תורה על ממונן של ישראל כעבור שהוא לר עין כדאיתא במנחות בפרק ר' ישמעאל (חולין מח: וכש"ר יומא לפ:).

מ) לכאורה צ"ל כיון דמה שהאריך בשופר היינו אלא סוף תקיעה וכו'. נ) אולי צ"ל חכרוטות ושופרות שמתפללין בר"ה כך מתפללין.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com